This article was downloaded by: [130.132.123.28]
On: 01 January 2015, At: 04:10
Publisher: Taylor & Francis
Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number:
1072954 Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street,
London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for
authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Kemisk undersøgelse af det metalliske Jern fra Grønland samt nogle dermed følgende Bjergarter

J. Lorenzen

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: J. Lorenzen (1883) Kemisk undersøgelse af det
metalliske Jern fra Grønland samt nogle dermed følgende Bjergarter,
Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 6:13, 671-672, DOI:
[10.1080/11035898309445729](https://doi.org/10.1080/11035898309445729)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035898309445729>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all
the information (the "Content") contained in the publications on our
platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors
make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy,
completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any
opinions and views expressed in this publication are the opinions
and views of the authors, and are not the views of or endorsed by
Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied
upon and should be independently verified with primary sources of
information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses,
actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages,

and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

sin entusiasm för en lycklig tanke låtit förleda sig, är hans arbete särdeles både intressant och lärorikt; det är alltigenom originellt och för en uppmärksam läsare äfven i hög grad hvad engelsmännen kalla »suggestive».

A. E. T.

STEENSTRUP, K. J. V. *Om förekomsten af Nikkeljern med Widmannstättenske Figurer i Basalten i Nord-Grönland.*

LORENZEN, J. *Kemisk undersökelse af det metalliske Jern fra Grönland samt nogle dermed følgende Bjergarter. Meddelelser om Grönland. IV.*

Sedan det af den Nordenskiöld'ska expeditionen 1870 gjorda fyndet af jernblocken på södra sidan af Diskoön, vid Ovifak (rätare Uifak enligt STEENSTRUP), åter väckt uppmärksamheten på det redan sedan äldre tider bekanta nativa jernet i Grönland, fanns af STEENSTRUP redan 1872 små partiklar af metalliskt jern i en anstående basaltisk bergart vid Assuk på den motsatta, norra sidan af nämnde ö. Under sina fortsatta undersökningar i Grönland fann STEENSTRUP senare, 1879 och 1880, jern i basalt på flere ställen, både i lösa block och i fast klyft. Samtliga dessa nya fyndställen befunno sig dock i samma trakt som de äldre, nemligen dels på Diskoön och dels på södra sidan af den norr vid denna belägna Nugsuaks halfö; de flesta af dem äro belägna vid den s. k. Mellemfjord på Diskoöns vestra sida. Det är redogörelsen för dessa nya fynd som nu lemnas i STEENSTRUPS ofvan angifna uppsats; LORENZEN meddelar resultaten af en serie kemiska undersökningar, så väl af jern från äldre fyndorter, som af jernet åtföljande bergarter. Tillsammans innehålla båda afhandlingarne en mängd fakta, egnade att i väsentlig mån klargöra den mycket omtvistade frågan om det grönländska jernets natur.

STEENSTRUP betonar, att den jernförande basalten blott är en varietet af den vanliga basalten; den synes förekomma i lager eller bankar med denne. Jernet uppträder enligt samme författare på trenne sätt: 1) såsom små droppliknande partier jemnt fördelade genom hela basaltmassan; 2) såsom sammanvuxna, skarpkantiga korn med bladigt brott och tennhvit glans, och 3) utfyllande blårum i förbindelse med magnetkis.

Öfverallt, der basalten innehåller metalliskt jern, finnes äfven i densamma partier af grafit och grafithaltig fältspat, och jernet måste därför stå i något genetiskt samband med dessa ämnen. Fältspaten bestämde LORENZEN till *anortit*, och kom således till samma resultat som förut så väl NAUCKHOFF¹⁾ som TÖRNEBOHM²⁾. I anortiten finnas en mängd små röda korn, hvilka LORENZEN — likaledes i öfver-

¹⁾ »Om förekomsten af gediget jern i en basaltgång vid Ovifak i Grönland». Bih. t. K. V. Akad:s Handl. Bd I, N:o 6.

²⁾ »Ueber die eisenführenden Gesteine von Ovifak und Assuk in Grönland». Bih. t. K. V. Akad:s Handl. Bd V, N:o 10.

ensstämme med de nämnda föregångarne — fann vara spinell. Jernet är af olika beskaffenhet, dels kolhaltigt och sprödt, dels kolfattigt och smidigt, men någon bestämd gräns mellan dessa olika arter finnes dock icke. Alla de analyserade jernproffen innehöllo nickel och kobolt; vid etsning ger jernet i allmänhet tydliga Widmannstättenska figurer. Så väl STEENSTRUP som LORENZEN framhåller, att jernet i sitt uppträdande är på det intimaste förbundet med basalten, och att det alltså måste vara terrestriskt. Basalten kring jernet fann LORENZEN icke vara jernfattigare än eljest.

Hvarken STEENSTRUP eller LORENZEN uttalar någon bestämd åsigt om jernets bildningssätt; den senare synes dock böjd att antaga jernet vara utreduceradt ur basalten under dennes stelning och under inverkan af bituminösa ämnen, hvilka slutliga residuum man nu finner i den i basalten inneslutna grafiten. Dessa bituminösa ämnen är han böjd att, i öfverensstämmelse med den af TÖRNEBOHM uttalade åsigten, antaga härröra från bituminös mergel eller skiffer, hvilken vid basalteruptionen blifvit innesluten i basaltmassan.

A. E. T.

Beskrifning till karta öfver berggrunden inom de malmförande trakterna i norra delen af Örebro län, utförd på bekostnad af Jernkontoret genom Sveriges Geologiska Undersökning åren 1872—1882. I. *Allmän geognostisk beskrifning*, utarbetad af Henrik SANTESSON under medverkan af Alb. BLOMBERG och Birger SANTESSON. 4:o. 24 sid. Med en geologisk karta i två blad och en höjdkarta. S. G. U. Ser. Bb, N:o 3.

Uti inledningen omnämnas först de öfriga geologiska arbeten, hvilka af Jernkontoret bekostats, nemligen det Försselles'ska karteverket, de af A. ERDMANN utförda geognostiska grufveundersökningarne, samt den af A. E. TÖRNEBOHM under åren 1876—1882 upprättade och publicerade geologiska öfversigtskartan öfver Mellersta Sveriges Bergslag i skalan 1 : 250 000 ¹⁾.

Beträffande det föreliggande kartearbetet upplyses sedan, att arbetet dermed påbörjades år 1872 och afslutades år 1882. Under åren 1872—1880 anvisade Jernkontoret till detsamma 3,000 kr., sedan 1,000 kr., allt årligen ²⁾. Rekognoskeringen, i hvilken öfver

¹⁾ Denna karta uppgifves omfatta en areal af 833,4 qv.-mil. Detta är dock hela arealen inom kartramen, men om — såsom sig bör — de större vattens areal frånräknas, så minskas nämnde siffra med omkring 200. Ref.

²⁾ Enär Jernkontoret samtidigt härmed icke blott lät utföra den nyss nämnda Öfversigtskartan öfver Mellersta Sveriges Bergslag, för hvilken rekognoskerings- och utgiftinskostnaderna uppgingo i rundt tal till 37,700 kr., utan äfven lemnade betydande bidrag till geologiska undersökningar öfver Filipstads Bergslag och öfver Dannemora grufvor, så uppgå de medel, som Jernkontoret under åren 1872—1882 disponerat i och för geologiska undersökningar, till ej mindre än omkring 70,000 kr. Ref.